EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 5.6.2013
COM(2013) 345 final

2013/0190 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

euro kasutuselevõtu kohta Lätis 1. jaanuaril 2014

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Nõukogu otsustas 3. mail 1998. aastal, et Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Portugal, Austria ja Soome olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 1999. aastal. Taani ja Ühendkuningriik kasutasid loobumisklauslit, mistõttu nõukogu nende kohta hinnangut ei andnud. Kreekat ja Rootsit vaatles nõukogu kui liikmesriike, kelle suhtes on kehtestatud erand. Nõukogu otsustas 19. juunil 2000. aastal, et Kreeka oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2001. aastal. Ühinemisakti artikli 4 kohaselt on Euroopa Liiduga 1. mail 2004. aastal ühinenud riigid (Tšehhi Vabariik, Eesti, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Malta, Poola, Sloveenia ja Slovakkia) liikmesriigid, kelle suhtes on kehtestatud erand. Nõukogu otsustas 11. juulil 2006. aastal, et Sloveenia oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2007. aastal. Ühinemisakti artikli 5 kohaselt on Euroopa Liiduga 1. jaanuaril 2007. aastal ühinenud Bulgaaria ja Rumeenia liikmesriigid, kelle suhtes on kehtestatud erand. Nõukogu otsustas 10. juulil 2007. aastal, et Küpros ja Malta olid täitnud vajalikud tingimused ühisraha kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2008. aastal. Nõukogu otsustas 8. juulil 2008. aastal, et Slovakkia oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2009. aastal. Nõukogu otsustas 13. juulil 2010. aastal, et Eesti oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2011. aastal. Ühinemisakti artikli 5 kohaselt on Euroopa Liiduga 1. juulil 2013. aastal ühinev Horvaatia liikmesriik, kelle suhtes kehtestatakse erand.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping”) artikli 140 lõikega 1 on ette nähtud, et vähemalt kord kahe aasta järel või kui seda taotleb mõni liikmesriik, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja Euroopa Keskpank nõukogule aru nende riikide edusammudest majandus- ja rahaliiduga seotud kohustuste täitmisel, kelle suhtes on kehtestatud erand. Komisjon võib esitada oma ja Euroopa Keskpanga (EKP) aruannete põhjal nõukogule ettepaneku võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 2 kohase menetlusega vastu otsus tühistada kehtestatud erand nende liikmesriikide puhul, kes on täitnud vajalikud tingimused.

Komisjoni ja EKP korrapäraselt koostatavad viimased lähenemisaruanded võeti vastu 2012. aasta mais. 5. märtsil 2013. aastal esitas Läti taotluse vastastikuse lähenemise uueks hindamiseks, et võtta euro kasutusele 1. jaanuaril 2014. aastal, kui tema suhtes kehtestatud erand tühistatakse. Vastuseks sellele taotlusele koostasid komisjon ja EKP Läti kohta lähenemisaruande.

Kolleegium võttis komisjoni 2013. aasta lähenemisaruande Läti kohta vastu 5. juunil 2013. EKP võttis oma aruande vastu 3. juunil. Kõnealustes aruannetes hinnatakse Läti õigusaktide, sealhulgas Läti keskpanga põhikirja kooskõla asutamislepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPS ja EKP põhikirjaga. Aruannetes vaadeldakse ka püsiva vastastikuse lähenemise kõrge taseme saavutamist lähenemiskriteeriumide täitmise alusel ning võetakse arvesse mitmeid teisi ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 viimases lõigus nimetatud tegureid.

Komisjoni lähenemisaruandes jõutakse järeldusele, et Läti täidab euro kasutuselevõtu tingimusi.

Komisjon on oma ja EKP aruande põhjal vastu võtnud lisatud ettepaneku nõukogu otsuse kohta, millega tühistatakse Läti suhtes kehtestatud erand alates 1. jaanuarist 2014.

2. HUVITATUD ISIKUTEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Majandus- ja rahanduskomitees ning majandus- ja rahandusministrite nõukogus / eurorühmas peetakse liikmesriikidega eri valdkondade raames korrapäraselt arutelusid majanduspoliitiliste probleemide üle. Arutelud hõlmavad mitteametlikke nõupidamisi euroalaga liitumisega seotud küsimustes (sh vahetuskursipoliitika). Arutelud teadlaste ja muude huvitatud isikutega toimuvad konverentside/seminaride ja erikohtumiste raames.

Majanduse arengut euroalal ja liikmesriikides hinnatakse erinevate majanduspoliitika koordineerimise ja järelevalve menetluste raames (eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 121 raames) ning komisjon hindab ja analüüsib korrapäraselt riigispetsiifilisi ja kogu ELi hõlmavaid suundumusi (sh koostab prognoose, avaldab korrapäraselt trükiseid, annab oma panuse majandus- ja rahanduskomitee ning majandus- ja rahandusministrite nõukogu / eurorühma töösse). Komisjon teeb kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja varasema tavaga ettepaneku mitte koostada ametlikku mõjuhinnangut.

3. ETTEPANEKU ÕIGUSLIK KÜLG

3.1. Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 140 lõige 2, milles on sätestatud menetlus, mille kohaselt nõukogu võtab vastu otsuse euro kasutuselevõtu kohta ja tühistab asjaomase liikmesriigi suhtes kehtestatud erandi.

Nõukogu võtab otsuse vastu komisjoni ettepanekul pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ja pärast arutelu Euroopa Ülemkogus ning olles saanud kvalifitseeritud häälteenamusega vastuvõetud soovituse nendelt liikmetelt, kes esindavad liikmesriike, kelle rahaühik on euro.

3.2. Subsidiaarsus ja proportsionaalsus

Ettepanek tehakse ELi ainupädevusse kuuluvas valdkonnas. Subsidiaarsuse põhimõtet seetõttu ei kohaldata.

Käesolev algatus ei lähe oma eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale ja vastab seega proportsionaalsuse põhimõttele.

3.3. Õigusakti valik

Otsus on ainuke sobiv õigusakt kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 140 lõikega 2.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet.

2013/0190 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU OTSUS

euro kasutuselevõtu kohta Lätis 1. jaanuaril 2014

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 140 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni aruannet,[1]

võttes arvesse Euroopa Keskpanga aruannet,[2]

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust,

võttes arvesse arutelu Euroopa Ülemkogus,

võttes arvesse neid liikmesriike esindavate nõukogu liikmete soovitust, mille rahaühik on euro,

ning arvestades järgmist:

(1) Majandus- ja rahaliidu kolmas etapp algas 1. jaanuaril 1999. Brüsselis 3. mail 1998. aastal toimunud nõukogu kohtumisel, millest võtsid osa riigipead ja valitsusjuhid, otsustati, et Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Austria, Portugal ja Soome olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 1999[3].

(2) Nõukogu sätestas otsuses 2000/427/EÜ,[4] et Kreeka oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2001. Nõukogu sätestas otsuses 2006/495/EÜ,[5] et Sloveenia oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2007. Nõukogu sätestas otsustes 2007/503/EÜ[6] ja 2007/504/EÜ,[7] et Küpros ja Malta olid täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks 1. jaanuaril 2008. Nõukogu sätestas otsuses 2008/608/EÜ,[8] et Slovakkia oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks. Nõukogu sätestas otsuses 2010/416/EL,[9] et Eesti oli täitnud vajalikud tingimused euro kasutuselevõtuks.

(3) Vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingule (edaspidi „EÜ asutamisleping”) lisatud protokolli (teatavate Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriiki käsitlevate sätete kohta) lõikele 1 teatas Ühendkuningriik nõukogule, et ta ei kavatse 1. jaanuaril

---

1
2
3 Otsus 1998/317/EÜ (EÜT L 139, 11.5.1998, lk 30).
4 EÜT L 167, 7.7.2000, lk 19.
5 EÜT L 195, 15.7.2006, lk 25.
6 ELT L 186, 18.7.2007, lk 29.
7 ELT L 186, 18.7.2007, lk 32.
8 ELT L 195, 24.7.2008, lk 24.
9 ELT L 196, 28.7.2010, lk 24.

1999. aastal üle minna majandus- ja rahaliidu kolmandasse etappi. Seda teadet ei ole muudetud. Vastavalt EÜ asutamislepingule lisatud protokolli (teatavate Taanit käsitlevate sätete kohta) lõikele 1 ning Edinburghis 1992. aasta detsembris riigipeade ja valitsusjuhtide poolt vastu võetud otsusele teatas Taani nõukogule, et ta ei osale majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis. Taani ei ole taotlenud Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping") artikli 140 lõikes 2 osutatud menetluse algatamist.

(4) Otsusega 98/317/EÜ kehtestati Rootsi suhtes aluslepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand. Vastavalt 2003. aasta ühinemisakti[10] artiklile 4 on Tšehhi Vabariigi, Läti, Leedu, Ungari ja Poola suhtes kehtestatud aluslepingu artikli 139 lõikes 1 määratud erand. Vastavalt 2005. aasta ühinemisakti[11] artiklile 5 on Bulgaaria ja Rumeenia suhtes kehtestatud ELi toimimise lepingu artikli 139 lõikes 1 määratletud erand. Vastavalt ühinemisakti[12] artiklile 5 on Horvaatia suhtes kehtestatud aluslepingu artikli 139 lõikes 1 määratud erand.

(5) Euroopa Keskpank („EKP") asutati 1. juulil 1998. aastal. Euroopa rahasüsteem asendati vahetuskursimehhanismiga, mille käivitamises lepiti kokku Euroopa Ülemkogu 16. juuni 1997. aasta resolutsiooniga vahetuskursimehhanismi loomise kohta majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis[13]. Vahetuskursimehhanismi menetlus majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis (ERM II) kehtestati Euroopa Keskpanga ja euroalaväliste liikmesriikide keskpankade vahel 16. märtsil 2006. aastal sõlmitud lepinguga, millega kehtestatakse vahetuskursimehhanismi töökord majandus- ja rahaliidu kolmandas etapis[14].

(6) Aluslepingu artikli 140 lõikes 2 on sätestatud asjaomaste liikmesriikide suhtes kehtestatud erandi tühistamise menetlus. Vähemalt kord iga kahe aasta jooksul või selle liikmesriigi taotlusel, kelle suhtes on kehtestatud erand, annavad komisjon ja EKP nõukogule aru vastavalt aluslepingu artikli 140 lõikes 1 sätestatud menetlusele. 5. märtsil 2013 esitas Läti ametliku taotluse vastastikuse lähenemise hindamiseks.

(7) Liikmesriikide õigusaktidesse, sealhulgas keskpanga põhikirja tehakse vajalikud muudatused, et tagada nende kooskõla aluslepingu artiklitega 130 ja 131 ning Euroopa Keskpankade Süsteemi ning EKP põhikirjaga („EKPSi ja EKP põhikiri"). Komisjoni ja EKP aruannetes antakse üksikasjalik hinnang Läti õigusaktide kooskõlale ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga.

(8) Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklis 140 nimetatud lähenemiskriteeriume käsitleva protokolli nr 13 artiklile 1 tähendab ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 esimeses taandes ettenähtud hindade stabiilsuse kriteerium, et liikmesriigil on püsiva stabiilsustasemega hinnanäitajad ning keskmine inflatsioonimäär vaadelduna ühe aasta kestel enne kontrollimist ei ületa rohkem kui 1,5 protsendipunkti võrra kolme kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi määra. Hindade stabiilsuse kriteeriumi täitmise hindamisel võetakse inflatsiooni mõõtmisel aluseks tarbijahindade harmoneeritud indeks, mis on määratletud nõukogu 23. oktoobri 1995. aasta määruses

[10] ELT L 236, 23.9.2003, lk 33.
[11] ELT L 157, 21.6.2005, lk 203.
[12] ELT L 112, 24.4.2012, lk 21.
[13] EÜT C 236, 2.8.1997, lk 5.
[14] ELT C 73, 25.3.2006, lk 21. Lepingut on muudetud 14. detsembri 2007. aasta lepinguga (ELT C 319, 29.12.2007, lk 7).

(EÜ) nr 2494/95 tarbijahindade harmoneeritud indeksite kohta[15]. Hindade stabiilsuse kriteeriumi täitmise hindamisel mõõdetakse liikmesriikide inflatsiooni muutust protsentides, võrreldes viimase 12 kuu näitajate aritmeetilist keskmist eelnenud 12 kuu näitajate aritmeetilise keskmisega. Komisjoni ja EKP aruannetes vaadeldi kontrollväärtust, mille arvutamiseks liideti hindade stabiilsuse osas kolme parimaid tulemusi saavutanud liikmesriigi inflatsioonimäärade kaalumata aritmeetilisele keskmisele 1,5 protsendipunkti. 2013. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku kontrollväärtus oli 2,7 protsenti, kusjuures Rootsi, Läti ja Iirimaa olid hindade stabiilsuse seisukohast kolm kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriiki ning nende riikide inflatsioonimäärad olid vastavalt 0,8 protsenti, 1,3 protsenti ja 1,6 protsenti. Põhjendatud on jätta parimaid tulemusi saavutanud liikmesriikide määramisel välja riigid, kelle inflatsioonimäära ei saa teiste liikmesriikide puhul käsitada põhjendatud võrdlusalusena. Sellised kõrvalekaldega riigid on varem kindlaks määratud 2004. ja 2010. aasta lähenemisaruannetes. Praeguses olukorras on põhjendatud mitte võtta parimate näitajate määramisel arvesse Kreekat, kuna kõnealuse riigi inflatsioonimäär ja profiil erinevad oluliselt euroala keskmisest, kajastades suurt kohandamisvajadust ja Kreeka majanduse erandlikku olukorda; Kreeka arvesse võtmine mõjutaks põhjendamatult kontrollväärtust ja seega muudaks kriteeriumi ebaõiglasemaks[16].

(9) Vastavalt protokolli nr 13 artiklile 2 tähendab asutamislepingu artikli 140 lõike 1 teise taande kohane riigi rahanduse stabiilsuse kriteerium seda, et kontrollimise ajal ei kehti liikmesriigi suhtes ELi toimimise lepingu artikli 126 lõikes 6 nimetatud nõukogu otsus ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.

(10) Vastavalt protokolli nr 13 artiklile 3 tähendab asutamislepingu artikli 140 lõike 1 kolmanda taande kohane Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismis osalemise kriteerium seda, et liikmesriik on järginud Euroopa rahasüsteemi vahetuskursimehhanismiga ettenähtud normaalseid kõikumispiire ilma tõsiste pingeteta vähemalt kahe aasta jooksul enne kontrollimist. Eelkõige ei tohi liikmesriik olla sama aja jooksul omal algatusel devalveerinud oma vääringu kahepoolset keskmist vahetuskurssi euro suhtes. Alates 1. jaanuarist 1999 on Euroopa II vahetuskursimehhanism (ERM II) vahetuskursi kriteeriumi täitmise hindamise raamistik. Selle kriteeriumi täitmise hindamisel analüüsisid komisjon ja EKP oma aruannetes 2013. aasta 16. mail lõppenud kaheaastast ajavahemikku.

(11) Vastavalt protokolli nr 13 artiklile 4 tähendab aluslepingu artikli 140 lõike 1 neljanda taande kohane intressimäärade lähenemise kriteerium seda, et ühe aasta jooksul enne kontrollimist ei ületa keskmine nominaalne pikaajaline intressimäär liikmesriigis rohkem kui kahe protsendipunkti võrra kolme hindade stabiilsuse seisukohast kõige paremaid tulemusi saavutanud liikmesriigi määra. Intressimäärade lähenemise kriteeriumi puhul kasutati kümneaastase tähtajaga riigivõlakirjade võrreldavaid intressimäärasid. Intressimäära kriteeriumi täitmise hindamisel võtsid komisjon ja EKP oma aruannetes arvesse kontrollväärtust, mille arvutamiseks liidetakse kolme hindade stabiilsuse seisukohast parimaid tulemusi saavutanud liikmesriigi nominaalsete pikaajaliste intressimäärade aritmeetilisele keskmisele kaks

[15] EÜT L 257, 27.10.1995, lk 1. Määrust on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 596/2009.

[16] 2013. aasta aprillis oli 12 kuu keskmine inflatsioonimäär Kreekas 0,4 % ja euroalal 2,2 %, kusjuures vahe peaks prognooside kohaselt järgmistel kuudel veelgi suurenema.

protsendipunkti. Selle põhjal oli 2013. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku kontrollväärtus 5,5 %.

(12) Vastavalt protokolli nr 13 artiklile 5 esitab lähenemiskriteeriumide täitmise hindamisel kasutatavad andmed komisjon. Komisjon esitas käesoleva ettepaneku koostamiseks vajalikud andmed. Komisjon esitas eelarvet käsitlevad andmed pärast seda, kui liikmesriigid olid 1. aprilliks 2013. aastaks andnud aru vastavalt nõukogu 22. novembri 1993. aasta määrusele (EÜ) nr 3605/93 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolli kohaldamise kohta[17].

(13) Komisjoni ja EKP koostatud aruannete põhjal, milles hinnatakse, kuidas Läti on täitnud majandus- ja rahaliidu saavutamisega seotud kohustusi, tehakse järgmised järeldused.

a) Läti siseriiklikud õigusaktid, sealhulgas keskpanga põhikiri, on kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 130 ja 131 ning EKPSi ja EKP põhikirjaga;

b) selle kohta, kuidas Läti on täitnud ELi toimimise lepingu artikli 140 lõike 1 neljas taandes nimetatud lähenemiskriteeriume, on tuvastatud järgmist:

– 2013. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku jooksul oli Läti keskmine inflatsioonimäär 1,3 %, mis on allpool kontrollväärtust ja jääb tõenäoliselt selliseks ka lähikuudel;

– Läti eelarvepuudujääk vähenes usaldusväärselt ja jätkusuutlikult allapoole 3 % SKPst 2012. aasta lõpuks; komisjoni soovituse alusel tühistas nõukogu otsusega 2013/…/EL[18] otsuse 2009/591/EÜ Läti ülemäärase eelarvepuudujäägi olemasolu kohta.

– Läti on olnud ERM II liige alates 2. maist 2005; vahetuskursimehhanismiga liitumisel kohustusid Läti ametiasutused ühepoolselt hoidma lati vahetuskursi kõrvalekaldumist keskkursist ±1 % piires. Käesolevale hindamisele eelnenud kahe aasta vältel ei kaldunud lati vahetuskurss keskkursist kõrvale rohkem kui ±1 % ega olnud surve all;

– 2013. aasta aprillis lõppenud üheaastase ajavahemiku jooksul oli Läti pikaajaline intressimäär keskmiselt 3,8 %, mis on allpool kontrollväärtust.

c) võttes arvesse õigusaktide kooskõla ja lähenemiskriteeriumide täitmisele antud hinnangut ning lisategureid, täidab Läti euro kasutuselevõtu tingimused,

[17] EÜT L 332, 31.12.1993, lk 7. Määrust on viimati muudetud määrusega (EÜ) nr 2103/2005 (ELT L 337, 22.12.2005, lk 1).

[18]

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Läti on täitnud euro kasutuselevõtuks vajalikud tingimused. 2003. aasta ühinemisakti artiklis 4 osutatud erand Läti suhtes tühistatakse alates 1. jaanuarist 2014.

Artikkel 2

Käesolev otsus on adresseeritud liikmesriikidele.

Artikkel 3

Käesolev otsus avaldatakse *Euroopa Liidu Teatajas*.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja